

11.12.2017

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

Viite Lausuntopyyntö SMDno-2016-1495

Pelastuslain muuttaminen

Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus on tutustunut viitekohdassa mainittuun pelastuslakiluonnokseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa koskevat muutokset

Päätökäisü eli siirtää vastuu merellisten öljyvahinkojen torjunnasta ympäristöministeriöltä sisäministeriölle ja rajavartiolaitokselle on Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mielestä oikeansuuntainen.

Ympäristövahinkojen torjunta on paljon muutakin kuin johtamista vahinkotilanteissa. Kyse on asiantuntijuuteen liittyvästä osaamisesta, joka kattaa varautumissuunnittelun, koulutuksen ja harjoittelun, resurssien kohdentamisen ja ympäristövaikutusten minimoinnin. Resurssien suuntaamisessa Öljysuojarahastolla on keskeinen rooli ja ympäristövahinkojen vähentämisessä tämä rooli on valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisilla ympäristöviranomaisilla. Tämä näkökulma tulisi ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon (merellisten) öljyvahinkojen torjunnan päävastuun siirtyessä ympäristöhallinnolta toiselle hallinnonalalle.

Lakiesityksen nykytilan ja vaikutusten arvioinnissa ei huomioida riittävästi maa-alueilla ja sisävesillä tapahtuvaa öljyntorjuntaa, sekä ELY-keskuksen roolia. Pykäläkohtaisissa perusteluissa mainitaan, että pelastuslakia sovellettaisiin myös maa-alueilla tapahtuviin öljyvahinkoihin, lisäksi nykyinen laki öljyvahinkojen torjunnasta esitetään kumottavaksi. Maaöljyvahinkoja tapahtuu määrällisesti moninkertainen - monikymmenkertainen määrä merialueen vahinkoihin verrattuna ja niiden yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset ovat tämän takia verrattavissa merialueen vahinkojen aiheuttamiin kokonaiskustannuksiin. Maa- ja sisävesialueen torjuntatöitä hoidetaan pelastuslaitoksissa samalla henkilöstöllä ja osin samalla kalustollakin kuin merialueella.

Edellä selostetun perusteella laissa ja sen perusteluissa tulisi käsitellä tarkemmin, miten maa- ja sisävesialueen vahinkotapauksissa ja niihin varautumisessa toimitaan. Esitetystä muodosta ja nopeutetussa aikataulussa lakiuudistus heikentää ympäristöturvallisuutta maa-alueilla ja sisävesillä.

ELY-keskukset vastaavat nykyisin öljyntorjunnan järjestämisestä alueellaan ja niillä on nykylainsäädännön ja hyvin toimivien käytäntöjen mukaan keskeinen ja monitahoinen rooli maa-alueiden, pohjavesien ja sisävesistöjen ympäristövahinkojen torjuntaketjussa. Lakiesitys on tältä osin puutteellisesti valmisteltu ja tulisi käsitellä uudelleen, siten että siinä huomioidaan myös ympäristöviranomaisen tehtävät ja mahdollinen valtion ympäristöhallinnon uudistus, jossa muun muassa paikallinen vesiosaaminen siirtyy pääosin maakuntaan.

Maakuntauudistuksessa kaikki pintavesiin (tärkeimpänä vesien- ja merenhoito) ja puolet pohjavesiin liittyvästä osaamisesta ja tehtävistä on siirtymässä ELY-keskuksista maakuntiin eli "ympäristönsuojeluasioista vastaavan viranomaisen" tehtävät jakautuvat kahdelle organisaatiolle, valtion virastolle (LUOVA-virastolle) ja maakunnille. Olisi tärkeää, että täällä Pelastuslain muutoksessa otettaisiin tämän huomioon, jos aluehallinto uudistus toteutuu tämän hetkisten esitysten mukaisesti.

Pelastuslakiin tulisi asianomaisiin kohtiin (ympäristöuhan suuruuden arviointi, velvollisuus antaa apua pelastusviranomaiselle ja rajavartiolaitokselle, osallistuminen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa varten perustettavaan johtoryhmään, lausunto torjuntatöiden lopettamisesta, pelastuslaitosten öljyntorjuntaa koskevat suunnitelmat, osallistuminen yhteistoimintasuunnitelmien laatimiseen) lisätä maininta maakunnan vesiviranomaisen osallistumista öljyvahinkojen torjuntaan.

Useita ELY-keskuksille kuuluvia tehtäviä on esitetty siirrettäväksi aluehallintovirastolle, esityksestä ei selviä mitä viranomaista sillä tarkoitetaan. Oikea taho olisi aluehallintouudistuksen toteutuessa tehtävien sisällön perusteella tuleva valtion ympäristöviranomainen, jolla asiantuntemus on jo olemassa ja jonka tehtäviin nämä asiat liittyvät kiinteästi.

Jälkitorjunta on Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen käsityksen mukainen määritetty hyvin ja kunta on luonnollinen vastuutaho jälkitorjunnalle mm. osaamisen ja resurssien puolesta.

Pelastuslain väliaikainen muuttaminen vaikuttaa ELY-keskuksen käsityksen mukaan tässä vaiheessa turhalta ja aluehallintouudistuksen suunnittelua vaikeuttavalta toimenpiteeltä. Pelastuslain muutos kannattaisi synkronoida aluehallinnon uudistusta koskevan lainsäädännön kokonaisuuteen.

Pelastuslain muuttamisen pykälässä 22 c § ja 22 b § on esitetty, että satamien ja suurten öljyvarastojen suunnitelmat olisi saatettava pelastuslaitosten ja aluehallintoviraston tietoon. Ympäristöviranomainen kuitenkin valvoo satamien ympäristölupia, jolloin myös satamien ympäristövahinkoihin varautuminen on oleellinen osa tätä kokonaisuutta. Pykälän perusteluissa mainitaan mm., että aluehallintovirasto arvioisi ko. suunnitelman perusteella ympäristöuhan suuruutta, tässäkin oikea viranomainen olisi tuleva valtion ympäristöviranomainen.

Pykälässä 111 a § on esitetty, että aluehallintovirasto ohjaisi ja sovittaisi yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu useamman kunnan alueelle. Laajoissa jälkitorjuntatöissä on kyseessä useimmiten rajallisten resurssien ohjaamisesta töihin, joista on eniten hyötyä ympäristövahinkojen torjumisessa ja tästä näkökulmasta eri kohteiden tärkeysjärjestykseen laittamisesta, tämä asiantuntijuus löytyy tulevalta valtion ympäristöviranomaiselta.

Liikenne ja viestintäasioita koskevat muutokset

Pykälässä 65 on määritelty, että liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset huolehtivat liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä ja kuljetusten järjestämisestä valmiuslain 121 §:ssä tarkoitetussa väestön siirtämisessä. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tämä selkeyttää liikenneviranomaisten roolia koskemaan tarkoituksenmukaisesti vain valmiuslain toimivaltuuksin tehtyjä evakuoiteja

Ylijohtaja

Matti Räinen

Johtaja

Jonas Liimatta

JAKELU

Timo Yrjänä, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Tapani Rossi, ”

Sakari Kalliokoski, ”

TIEDOKSI

sari.mustila@intermin.fi

